

Česká otázka - diskuse [2008]

přípravné poznámky

7. 1. 2008 (03.46)

Teze, že „na českou otázku není česká odpověď“ je zatížena chybou, i když kontext svědčí o tom, že byla „dobře míněna“. Pokud připustíme, že něco takového jako „česká otázka“ existuje a že je třeba na ni odpovídat (někteří to budou popírat), bylo by třeba se tázat, proč by se odpovědi na „českou otázku“ měl zabývat někdo ve světě a nikoli na prvním místě Češi sami. To by snad bylo případné jen tenkrát, kdyby „Češi“ představovali pro svět nebo třeba jen pro své sousedy nějaké nebezpečí, kdyby jiné země a jiné národy nějak ohrožovali, eventuelně kdyby se pro někoho v okolí nebo vůbec ve světě stali „nepřítelem“. Takovým problémem se ve dvacátém století stali pro Evropu (a také pro ostatní svět) třeba Němci a Rusové (a ovšem také Italové, Španělé, a na druhém konci světa zase Japonci a mohli bychom pokračovat). Bývaly doby, kdy Češi představovali velmi vážný evropský problém, který se pokoušely „vyřešit“ i křížové výpravy a který byl po dvou stech letech trvajících decimování „vyřešen“ pobělohorskou protireformací a třísetletou habsburskou kuratelou. Dnes je dost velkým evropským problémem Balkán; světových problémů mimo Evropu je víc, nejnápadnějším (ale asi nikoli největším) politickým problémem pro svět jsou islámští radikálové a zvláště teroristé jako jejich špička, ale tam pochopitelně už (zatím) nejde o problém národní. Dál už nemusíme pokračovat; je zcela zřejmé, že dnes už ani v Evropě samé (snad kromě nevelké skupiny po válce odsunutých Němců) nikdo nemá důvod ani zájem „řešit“ dnešní, tj. dnes aktuální „českou otázku“; občas to vypadá dokonce tak, že na tom nemáme zájem ani my sami resp. většina nás samých, nás obyvatel České republiky. Právě proti tomu však hodlám pronést filipiku: ten zájem musíme rozhodně probudit, protože k tomu jsou pádné a platné důvody. A musíme si také zcela jasně uvědomit, že dnes ani v nejbližší budoucnosti nemůže a nebude „českou otázku“ řešit nikdo jiný za nás, ale že na dnešní „českou otázku“ budeme muset odpověď dát my sami, a tedy odpověď českou. – Zajisté ovšem platí, (a bude i nadále platit), že na českou otázku nebude a nemůže být *jen* česká odpověď.

7. 1. 2008 (04.10)

Lubomír Nový zdůrazňuje, pokud jde o „určitou generaci angažovaných intelektuálů-umělců, vědců, publicistů“ (rozumí se angažovaných v obrodném procesu hlavně šedesátých let), „že se všichni až na malé výjimky angažovali „na špičce“ nikoli jako politikové, nýbrž v naději, že příští vývoj otevře prostor pro jejich plné uplatnění v jejich oborech a že politickou činnost budou rozvíjet jako ostatní občané této země“.

Nový se také pokouší rehabilitovat (proti Stříteckému) „ideologickou obrodu“ (vysvětluje své pojetí termínu „ideologie“: „ideologií tu rozumím jakýkoli soubor koncepčních idejí, který se snaží reflektovat určitou dějinnou situaci a na tomto základě formulovat určitý projekt“) a odmítá jeho ničující kritiku „odysey mystifikátorů a mystifikací, které byly jen momentem toho, proti čemu se obracely“ a ptá se: „co potom mýtem není? Mýtem by pak nebylo pouze kritické vědomí toho, že vše ostatní je mýtus“. Nový také protestuje proti představě, „že daná, praktikovaná, institucionalizovaná podoba socialismu je jeho jedině možná podoba“.

„Dějiny nedělají ideologové a nacionalismus se nedá překonat záměnou ideologie a výměnou ideologů: lidé se řídí spíše tím, co se s nimi děje, nežli tím, co se jim povídá.“

7. 1. 2008 (09.42)

Jakub Patočka vyslovuje otázku, zda to nebyl právě Milan Kundera, který „se v diskusi projevil jako pronikavější a jasnozřivější politický myslitel“ a zda „právě jeho stanoviska v diskusi vyslovená či přesněji kulturně-politická koncepce, z níž tato stanoviska vycházejí, není tím nejzrazenějším testamentem“. To je formulace tak opatrná, že její ožehavost si málokdo uvědomí. Především slovo „testament“, tedy „odkaz“: kdo tu po sobě zanechával tento „odkaz“ a v čem tento odkaz vlastně spočíval? Kundera doporučuje: „nevzdávat!“ a pak sám emigruje, jen ten „odkaz“ tu nechává. Havel naproti tomu odhaluje nevěrohodnost onoho „odkazu“, ale ve skutečnosti neemigruje, ale zůstává (a taky za to zaplatí). Na první pohled se tak ukazuje, že tu v obou případech jde o jakýsi (zdánlivý? či skutečný?) rozpor mezi tím, co bylo vysloveno, a tím, jak se kdo zachoval. Je možno správně porozumět slovům, když nepřihlížíme k činům?

7. 1. 2008 (10.42)

(práce na čas přerušena)